

«ТАЙВАНСЬКЕ ПИТАННЯ» У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА МОЖЛИВІ СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ

THE “TAIWAN ISSUE” IN INTERNATIONAL RELATIONS: CURRENT REALITIES AND POSSIBLE DEVELOPMENT SCENARIOS

Климчук І.І.,

*кандидат політичних наук,
старший викладач кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

Устїнов О.Ю.,

*студент II курсу спеціалізації «Міжнародні відносини»
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті проаналізовано внутрішні та зовнішні геополітичні чинники впливу на розвиток «тайванського питання» в міжнародних відносинах. Зокрема встановлено, що до внутрішніх чинників належать: позиція тайванців стосовно вирішення даного питання, оборонна доктрина та військова стратегія Республіки Китай, офіційні документи КНР, присвячені національній безпеці, а також рівень економічного розвитку та військовий потенціал країн. До зовнішніх геополітичних чинників варто віднести саму боротьбу за острів Тайвань, а також територіальні суперечки між КНР та КР за острови у Тихому океані, і районі Південно-Китайського моря, а також боротьбу за природні копалини у регіоні. Водночас, автори розглянули питання ефективності зусиль держав-посередників і механізмів дипломатії у врегулюванні «тайванського питання», зокрема позицію США щодо даного конфлікту, а також рівень військово-технічного співробітництва між США і Тайванем. Зокрема встановлено, що у дипломатичному плані США дотримуються політики «єдиного Китаю», яка визнає лише один китайський уряд – у Пекіні – і має офіційні зв'язки з Китаєм, а не з Тайванем. Ця позиція сформувалася у 2002 р. внаслідок офіційного візиту Цзянь Цземіня до США. Втім, це не завадило налагодженню військово-технічної співпраці між США та КР. Зокрема, дана тенденція є відображена у напрацьованій версії Закону про повноваження в галузі національної оборони від 2022 року, яка, зокрема, передбачає від США надання Тайваню зброї оборонного характеру. Також розглянуто ймовірність посередницької функції з боку Сінгапуру в забезпеченні нейтральної платформи для діалогу між коаліцією поміркованих гомінданівців і ДПП, зокрема, під час втручання в критичний момент, щоб допомогти досягти мирного врегулювання. Окрім цього, у статті окреслено перспективи та можливі сценарії вирішення «тайванського питання», покликаючись на висновки аналітиків служби геополітичної та безпекової розвідки Dragonfly: 1) мирне воз'єднання з Китайською Народною Республікою (КНР); 2) комбінація застосування сили Китаєм з подальшим мирним переговорним процесом з Тайванем; і 3) силове захоплення Тайваню. На думку авторів, усі три сценарії будуть залежати від трьох основних чинників: політики КНР щодо Тайваню, позиції правлячої влади Тайваню, а також відповіді США та їхніх союзників у даному питанні.

Ключові слова: «тайванське питання», внутрішні та зовнішні геополітичні чинники, держава-посередник, конфлікт, військово-технічна співпраця, КНР, КР, США.

The article analyzes the internal and external geopolitical factors influencing the development of the «Taiwan issue» in international relations. In particular, it is established that the internal factors include: the position of the Taiwanese on the issue, the defense doctrine and military strategy of the Republic of China, official documents of the PRC on national security, as well as the level of economic development and military potential of the countries. External geopolitical factors include the struggle for the island of Taiwan itself, as well as territorial disputes between the PRC and the Republic of Korea over islands in the Pacific Ocean and the South China Sea with Vietnam, Taiwan, Malaysia, the Philippines, Brunei, and Indonesia, as well as the struggle for natural resources in the region. At the same time, the authors examined the effectiveness of the efforts of intermediary states and diplomatic mechanisms in resolving the «Taiwan issue», in particular the US position on the conflict, as well as the level of military-technical cooperation between the United States and Taiwan. In particular, it was found that in diplomatic terms, the United States adheres to the «one China» policy, which recognizes only one Chinese government – in Beijing – and has official ties with China, not Taiwan. This position was formed in 2002 as a result of Jiang Zemin's official visit to the United States. However, this did not prevent the establishment of military-technical cooperation between the United States and the ROC. In particular, this trend is reflected in the finalized version of the National Defense Authorization Act of 2022, which, in particular, requires the United States to provide Taiwan with defensive weapons. The article also considers the possibility of Singapore's mediation function in providing a neutral platform for dialogue between the coalition of moderate Kuomintang members and the DPP, in particular, intervening at a critical moment to help achieve a peaceful settlement. In addition, the article outlines the prospects and possible scenarios for resolving the «Taiwan issue», citing the conclusions of Dragonfly geopolitical and security intelligence service analysts: 1) peaceful reunification with the People's Republic of China (PRC); 2) a combination of China's use of force with further peaceful negotiations with Taiwan; and 3) a military takeover of Taiwan. According to the authors, all three scenarios will depend on three main factors: China's policy toward Taiwan, the position of the ruling Taiwanese government, and the response of the United States and its allies on this issue.

Key words: «Taiwan issue», internal and external geopolitical factors, intermediary state, conflict, military-technical cooperation, China, ROK, USA.

Постановка проблеми. «Тайванське питання» є одним з актуальних у сучасних міжнародних відносинах. Незважаючи на те, що більшість дослідників не трактують його як глобальний чинник впливу на сучасну систему міжнародних відносин, оскільки він відображає лише регіональний вимір проблематики двосторонніх відносин між КНР і Республікою Китай, втім він також зачіпає глобальні зовнішньополітичні інтереси різних суб'єктів, що дозволяє використовувати РК як опосередкований інструмент тиску.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Тайванське питання» є на сьогоднішній день однією з найбільш обговорюваних тем у наукових колах, що призвело до появи значної кількості наукових досліджень та розвідок. Значний дослідницький інтерес до даної проблематики проявляють не лише зарубіжні, але й вітчизняні науковці. Зокрема, існує низка досліджень, присвячених аналізу геополітичних чинників тайванської проблеми, її значенню в структурі взаємовідносин в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та перспектив й моделей розвитку об'єднавчого процесу між КНР і Тайваню. До числа цих дослідників варто віднести праці Брауна Д., Гончара Б., Таран М., Заблоцького В., Литвинської-Доби Є., Шевчук О., Вовчук Л., Погорелової І. тощо.

Постановка завдання. Здійснити аналіз внутрішніх та зовнішніх геополітичних чинників впливу на «тайванське питання», а також дати оцінку ефективності зусиль держав-посередників і механізмів дипломатії у врегулюванні даного конфлікту. Окреслити перспективи та можливі сценарії вирішення «тайванського питання» на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. На розвиток «тайванського питання» в міжнародних відносинах впливають як внутрішні, так і зовнішні геополітичні чинники.

Так, до внутрішніх чинників можна віднести, зокрема, позицію самих тайванців. Населення півострова нині налічує 23, 5 млн. осіб, 300 000 з яких є військовими, які служать збройних силах. У жовтні 2021 року Тайванський фонд громадської думки запитав думку місцевого населення щодо можливого сценарію війни з Китаєм. Майже дві третини (64,3%) заперечили такий сценарій подій. Окреме дослідження вказує на те, що більшість людей у Тайвані ідентифікують себе як тайванці – тобто мають цілком відмінну від китайців ідентичність [2].

Оборонна доктрина Тайваню «Щит і меч Тайбея», яка передбачає протидію загрозі з боку континентального Китаю. Її головна мета – стримувати противника, який має усвідомити, що військо КР налаштоване на рішучу протидію агресії й війна дорого коштуватиме Піднебесній. Важливий елемент оборонної доктрини – утримати противника

на відстані, якомога далі від пляжів, де можлива висадка десанту, знищуючи його десантні кораблі вогнем із моря, берега й повітря. А також основоположна військова стратегія Китайської Республіки (2017 р.) під назвою «Загальна концепція оборони», розроблена тодішнім начальником генштабу, адміралом Лі Сіміном, що ґрунтується на використанні методів асиметричної війни.

Білі книги КНР, присвячені національній безпеці. У лютому 2000 р. уряд КНР опублікував Білу книгу з тайванського питання, яка мала назву «Принцип одного Китаю і тайванське питання». У ній КНР вперше офіційно додала нову, третю за рахунком, умову застосування військової сили проти острова – «якщо тайванський уряд протягом тривалого часу відмовлятиметься від мирного вирішення об'єднання сторін Тайванської протоки шляхом переговорів» [3]. Біла книга 2011 року додала до «основних інтересів Китаю» «мирний розвиток» і «національне возз'єднання», тобто йдеться про збереження національної єдності материкового Китаю і Тибету, Сінцзяну, Внутрішньої Монголії і Тайваню [5].

Рівень економічного розвитку Китайської Республіки. Економіка Тайваню має величезне значення. Значна частина повсякденного електронного обладнання у світі – від телефонів до ноутбуків, годинників та ігрових приставок – працює на комп'ютерних мікросхемах, виготовлених у Тайвані. Іншою особливістю зовнішньоторговельних зв'язків Тайваню є те, що понад 85% експорту спрямовується до країн Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (і 75% імпорту надходить з вказаного регіону), угруповання, у якому сьогодні формується лівова частка глобального ВВП [7]. При цьому у структурі експорту електронні компоненти і складові (у т. ч. чіпи) сягають 35–41% загального експорту, а інформаційні та аудіо-візуальні вироби – 13–15% [7].

Військовий потенціал країн. Китай витрачає на оборону більше, ніж будь-яка інша країна, окрім США, і може використовувати величезний спектр можливостей, від військово-морської сили до ракетних технологій, авіації та кібератак у регіоні [2]. Натомість Тайвань, у випадку відкритого збройного вторгнення міг би сповільнити атаки Китаю, намагаючись запобігти висадці китайських десантних сил на берег, наносячи партизанські удари, поки надійде зовнішня допомога від США, які продають Тайваню зброю.

До зовнішніх чинників можна віднести: боротьбу за острів Тайвань. Володіння островом забезпечить Китаю контроль майже над усіма морськими комунікаціями на Далекому Сході, що становлять близько третини світових. У такому разі Тайванська протока – найкоротший шлях для суден, що прямують із Кореї та Японії до Індії, Близького Сходу, Африки та Європи, – фактично

перетвориться на внутрішні води Китаю. Водночас у разі падіння острова постраждає престиж Сполучених Штатів як гаранта миру в регіоні.

Територіальні суперечки між КНР та КР за острови у Тихому океані. Окрім острова Тайвань, КР також володіє Орхідськими (Лань-Юй), Зеленими (Люй-Дао) у Тихому океані, а також Пескадорськими (Пенху), Кінменськими островами й островами Мацзу. Ще кілька островів: Іцзяншань, Дачень, Юйшань, Пишань, Наньцеішань та інші, розташовані поблизу материка, китайці захопили в тайванців у грудні 1954-го – лютому 1955-го під час першої кризи в Тайванській протоці.

Територіальні суперечки у районі Південно-Китайського моря. Занепокоєння викликає ситуація навколо архіпелагу Спратлі (частиною його є також Парасельські острови) у південно-західній частині Південно-Китайського моря. Архіпелаг складається з 230 дрібних островів загальною площею 250 тис. км². Крім КНР, на акваторію островів претендують також В'єтнам, Тайвань, Малайзія, Філіппіни та Бруней, крім того, економічну зону домагається Індонезія. А також боротьба за домінування в басейні Південно-Китайського моря за вихід у Тихий океан.

Боротьба за природні копалини в акваторії Південно-Китайського моря. Зацікавленість Китаю пов'язують з перспективами освоєння там нафтових родовищ. У 1992 р. КНР прийняла новий закон про морські володіння, в якому зафіксовано право Китаю застосовувати силу для припинення незаконних промислів у своїх територіальних водах. За цим законом весь архіпелаг Спратлі опинився у зоні китайських інтересів.

Зовнішньо-економічний тиск. Протягом 2018 року Китай посилював тиск на міжнародні компанії, змушуючи їх вказувати Тайвань як частину Китаю на своїх веб-сайтах і погрожував заборонити їм вести бізнес у Китаї, якщо вони цього не зроблять.

Дипломатичний тиск. На сучасному етапі Тайвань знаходиться під жорстким дипломатичним тиском КНР, яка прагне повної ізоляції Китайської Республіки на міжнародній арені. Внаслідок зростання політичної та економічної могутності КНР, багато держав розірвали дипломатичні відносини з Тайванем та встановили їх з комуністичним Китаєм.

У дослідженні питання ефективності зусиль держав-посередників і механізмів дипломатії у врегулюванні «тайванського питання» слід проаналізувати позицію США стосовно даного конфлікту.

Під час Корейської війни 1950–1953 років США взяли КР під свій захист і розмістили на Тайвані військові бази. У 70-х рр. позиція США щодо Тайваню змінилась, у зв'язку з тим, що американський уряд переорієнтував свою зовнішню полі-

тику на зближення з КНР. Зокрема, у 1979 р., президент Джиммі Картер призупинив дипломатичне визнання Тайваню, аби зосередитися на активізації зв'язків із Китаєм. Втім, конгрес США, реагуючи на цей крок, ухвалив Закон про відносини з Тайванем, який містить обіцянку постачати Тайваню оборонне озброєння, і визначає, що будь-який напад Китаю буде розглядатися США як «серйозне занепокоєння». Так звана політика «стратегічної двозначності» Вашингтона означає, що США навмисно не заявляють, чи будуть вони захищати Тайвань у разі нападу [4].

Намагаючись нейтралізувати тайванську проблему та надати американсько-китайським відносинам нового імпульсу, Президент США Р. Рейган пішов на компромісний крок. Так, 17 серпня 1982 р. було опубліковано комюніке, в якому США пообіцяли поетапно й остаточно вирішити проблему з продажу зброї Тайваню. Три китайсько-американських спільних комюніке (Шанхайське комюніке, Китайсько-американське комюніке про встановлення дипломатичних відносин і Комюніке 17 серпня) стали визначальними документами розвитку китайсько-американських відносин. Тобто, спостерігався дуалізм зовнішньополітичного курсу США щодо проблеми Тайваню. У 1984 р. на Тайвань відбула делегація американських конгресменів. США стали активно перешкоджати ініціативам щодо приєднання Тайваню до Китаю, чинячи тиск на уряд КНР [1].

У 1989 р. Китай намагався заручитись підтримкою США у питанні поглиблення свого діалогу та взаємопорозуміння з Тайванем. Зокрема, лідер КНР Ден Сяопін закликав США посприяти налагодженню з тайванською владою торгових, суднохідних і поштових зв'язків. Керівництво КНР було зацікавлене у тому, щоб представники США взяли на себе низку посередницьких функцій щодо розвитку контактів з адміністрацією острова. У свою чергу, американська сторона схвально віднеслася до налагодження зв'язків між материком і Тайванем, але безпосередньо сприяти даній ініціативі відмовлялась, мотивуючись це тим, що не буде втручатися у внутрішні справи Китаю. Адміністрація Р. Рейгана всіляко намагалась підкреслити, що США займають позицію невтручання у тайванське питання.

У 1996 р. Китай провів провокаційні ракетні випробування, аби спробувати вплинути на перші прямі президентські вибори на Тайвані. У відповідь президент США Білл Клінтон наказав провести наймасштабніше навчання військових сил США в Азії з часів війни у В'єтнамі, відправивши кораблі до Тайванської протоки: авіаносець «Індепенденс» і чотири інших кораблі, давши цим чіткий сигнал Пекіну.

На початку 2000-х рр. конгрес США ухвалив рішення про розширення оборонних зв'язків

з Тайванем та поглиблення військово-технічної співпраці.

У дипломатичному плані США зараз дотримуються політики «єдиного Китаю», яка визнає лише один китайський уряд – у Пекіні – і має офіційні зв'язки з Китаєм, а не з Тайванем. Ця позиція сформувалася у 2002 р. внаслідок офіційного візиту Цзян Цземіня до США, де відбулося обговорення двосторонніх проблем, яке принесло низку визначальних рішень: по-перше, Президент США чітко структурував позицію країни з тайванського питання, заявивши, що Вашингтон дотримується принципу «єдиного Китаю», позиція США з цього питання формується на основі трьох американсько-китайських комюніке, а також заперечується існування «незалежного Тайваню» [2].

На тлі повномасштабної військової агресії Росії в Україні Джо Байден пообіцяв захистити Тайвань від Китаю (травень 2022 р.). Новий виток китайсько-американського протистояння через Тайвань розпочався влітку 2022 року, коли спікер Палати представників США Ненсі Пелосі нанесла візит на острів. Китай розцінив її поїздку як порушення свого суверенітету і розпочав масштабні військові навчання навколо Тайваню, більше схожі на блокаду. Після декількох місяців напруженості Пекін і Вашингтон домовилися почати нормалізацію відносин, але інцидент з китайською повітряною кулею над Америкою перекреслив ці плани.

Ще одним важливим чинником вирішення «тайванського питання» є рівень військово-технічного співробітництва між США і Тайванем.

Із 1979 року відносини Сполучених Штатів із республікою регулює спеціально прийнятий Закон про відносини з Тайванем. Останнім часом збройні сили Тайваню активно поповнюють озброєнням і бойовою технікою за рахунок закупок у США і власного виробництва ОВТ. Фактично з 2009 року Вашингтон санкціонував постачання озброєнь на суму близько 32 мільярдів доларів [6]. Наприкінці січня – початку лютого 2010 р. відбулося схвалення Пентагоном 6,4-мільярдної угоди щодо постачання зброї Тайваню. Згідно з контрактом Вашингтон зобов'язувався надати тайванським збройним силам 114 ракет системи Patriot (2,8 млрд. доларів), 60 гелікоптерів Black Hawk (3,1 млрд. доларів), 2 мінних тральщики Osprey та інші види озброєнь [6]. Станом на сьогодні у Конгресі США існує напрацьована версія Закону про повноваження в галузі національної оборони від 2022 року, де міститься заклик до США допомогти Тайваню придбати асиметричний арсенал, а також включити Тайвань у військово-морські навчання «Тихоокеанське кільце». Даний закон про відносини з Тайванем вимагає від США «надати Тайваню зброю оборонного характеру» та забезпечити його «в такій кількості, яка може бути потрібна для підтримки Тайванем достатньої здатності до самооборони».

На сучасному етапі, враховуючи позиції урядів КНР, США та Китайської Республіки, аналітики служби геополітичної та безпекової розвідки Dragonfly розглядають три варіанти сценаріїв вирішення «тайванського питання» та його подальшого розвитку: 1) мирне возз'єднання з Китайською Народною Республікою (КНР); 2) комбінація застосування сили Китаєм з подальшим мирним переговорним процесом з Тайванем; і 3) силове захоплення Тайваню. Ці три сценарії будуть залежати від трьох основних чинників: політики КНР щодо Тайваню, позиції правлячої влади Тайваню та відповіді США та їхніх союзників [8].

Сценарій 1. Мирне возз'єднання з Китайською Народною Республікою (КНР). У найбільш ідеальному сценарії мирне вирішення проблеми політичного майбутнього Тайваню є можливим, втім воно залежить, по-перше, від того, чи справді правляча влада Тайваню приймає консенсус 1992 року, а саме: існує лише один Китай, в значенні того, що Китай відкритий для інтерпретації обох сторін. Якщо правляча влада Тайваню прийме консенсус 1992 року, то двері для переговорів між протокою відкриються плавно, прокладаючи шлях до поетапного процесу, як це запропоновано в нещодавній Білій книзі, опублікованій урядом КНР. Суть проблеми полягає в тому, що правляча Демократична прогресивна партія (ДПП) КР наразі не має чіткої політики щодо материкового Китаю, тоді як Гоміндан залишається розділеним, хоча деякі члени темно-синього табору діють як посередники між ними.

Найбільш тривожним моментом у цьому сценарії є позиція влади КР, щодо безперервної інтернаціоналізації статусу острова та військового союзу із США як «ефективного» стримуючого засобу проти материка.

На жаль, це припущення є проблематичним і провокативним для материкової сторони. Нинішній глухий кут ускладнює політика конфронтації США щодо Китаю. Відкриті розбіжності між США та КНР гальмують ситуацію щодо вирішення політичного майбутнього Тайваню. Звісно, що американська сторона має сприяти діалогу між двома протоками, а також тут можлива присутність третьої сторони, наприклад Сінгапур – в якості посередника, що сприятиме діалогу між Гомінданом і ДПП з одного боку і материковою стороною, з іншого.

Тим не менш, складність полягає в тому, що представники ДПП бачать Гоміндан як своїх політичних ворогів, звинувачуючи синій табір партії в схиланні на сторону материка. Політична недовіра та глибокі розбіжності у внутрішній політиці Тайваню дуже ускладнюють політичне примирення та діалог між тайванською та материковою сторонами.

Наразі Гоміндан залишається електорально слабшим, ніж ДПП. Таким чином, якщо президентські вибори в Тайвані на початку 2024 року й надалі передбачатимуть перемогу та монополію ДПП, і якщо ДПП не змінить свою політику щодо КНР, можна сміливо очікувати погіршення відносин між двома протоками з початку 2024 року. 2024 рік буде також чутливим, особливо якщо вибори президента США відбудуться в листопаді [9].

Сценарій 2. Комбінація застосування сили Китаєм з подальшим мирним переговорним процесом з Тайванем – це поєднання сили і компромісу. Теоретично і практично материкова частина може здійснити стрімку військову «атаку» на Тайвань і економічну блокаду острова, що змусить до швидкого політичного врегулювання. Суть проблеми полягає в тому, чи будуть військові КНР здатні розпочати швидке та ефективно «відновлення» Тайваню. Проблема у цій ситуації ускладниться від того, наскільки тайванська армія буде чинити достатньо сильний опір, щоб стримати дану «атаку».

У другому сценарії поєднання сили з швидким врегулюванням, прихильники жорсткої лінії та радикали з ДПП, ймовірно, зіткнуться з можливістю арешту та покарання, якщо не змінять своїх позицій і якщо переможна сила з материка не розгляне питання їхньої «часткової амністії».

Проте досвід Гонконгу після протестів проти законопроекту про екстрадицію показав, що навіть «часткова амністія» може бути дуже важкою для будь-яких правопорушників, які повинні бути ув'язнені через порушення закону.

Чи наважиться США на військове втручання, якщо КНР прийме силове рішення на Тайвані? США постачало зброю Тайваню заради стримування «військової загрози» з боку материкового Китаю. Це питання залишається поки що відкритим.

«Стурбованим актором» тут також може виступити Японія. Так, під час нещодавнього візиту до Пекіна радник з національної безпеки Японії Такео Акіба висловив незгоду японської сторони щодо силового приєднання Тайвані до КНР, включаючи військові навчання та прибуття п'яти китайських ракет до «економічної зони» Японії. Японія також була незадоволена тим, що китайські морські судна зайшли у води островів Сенкаку, які залишаються предметом територіальної суперечки між Японією та Китаєм. У разі раптового застосування сили материком для вирішення «тайванського питання» можна очікувати, що Японія відреагує навіть швидше та рішучіше, ніж США [9].

Сценарій поєднання сили з швидким врегулюванням на Тайвані також залежатиме від того, чи буде КНР покладатися на блакитний табір Гоміндану для управління Тайванем, чи «покарає» вона радикалів з ДПП та інших прихильників жорсткої лінії на острові. Також тут важлива реакція народу

Тайваню на силове захоплення. Хоча громадська думка в Тайвані показує, що 50 відсотків населення не підтримує військові навчання материкового Китаю, цілком можливо, що багато тайванців нададуть перевагу мирному врегулюванню одразу після силового захоплення. Стабільність і мир, здається, є пріоритетами в умах переважної більшості тайванців [9].

Сценарій 3. Силове захоплення Тайваню. Цей сценарій, однак, виглядає малоімовірним, проте тут має місце можливість втручання з боку країн-посередників. Зокрема, Сінгапур має хороші можливості бути посередником, враховуючи його досвід надання корисної та нейтральної платформи для Гоміндану під президентським керівництвом Ма Інцзю для досягнення мирного консенсусу з Комуністичною партією Китаю на чолі з Сі Цзінпінгом у листопаді 2015 року.

Насправді Ма Інцзю залишається найвпливовішим посередником, який може сприяти налагодженню діалогу між Тайванем і материковим Китаєм. Проблема полягає в тому, що ні ДПП, ні американська сторона поки що не визнають його величезного потенціалу як ефективного посередника. На Тайвані існують також певні психологічні та політичні бар'єри: ті, хто взаємодіють з владою материка, обов'язково будуть політично «кооптовані» проти інтересів тайванської сторони. Тим не менш, це припущення є хибним, якщо Тайвань бажає справжнього мирного вирішення та співіснування з материком [9].

Одна велика проблема між материковою і тайванською сторонами полягає в тому, як обидві сторони мають домовитися про поетапний процес мирного возз'єднання. У Білій книзі, опублікованій КНР, уже згадувалося про необхідність поетапного процесу – прорив відкриває двері для переговорів і взаємних поступок. Наприклад, якщо перший етап характеризується прийняттям тайванською стороною консенсусу 1992 року, це можна обміняти на відмову материкової сторони від використання військової сили для вирішення «тайванського питання». Як тільки ці поступки будуть надані, інші питання будуть вирішені поступово.

Тим не менш, передбачувана перешкода для обох сторін полягає в тому, як впоратися зі змістом Меморандуму про взаєморозуміння, який має містити основні принципи щодо майбутнього Тайваню. Цей документ був би найбільш ідеальним першим кроком, а на другому етапі слідував би більш тривалий процес переговорів щодо участі Тайваню в міжнародних організаціях і навіть статусу тайванської армії. У Білій книзі не згадується питання про армію Тайваню, але якби відбулося мирне вирішення майбутнього Тайваню, можна сміливо передбачити, що острів, швидше за все, матиме власну армію, проте це буде залежати від певних умов [9].

Висновки. Таким чином, дослідження проблематики «тайванського питання» залишається важливим елементом конструкції геополітичних відносин в АТР. Розвиток вище розглянутих сценаріїв залежатиме головним чином від політики правлячої влади на Тайвані. Якщо тайванська влада погодиться на консенсус 1992 року, то відбудеться певний прорив у цьому питанні. Якщо ж відмовиться, то рішення щодо застосування сили з материка, стане питанням часу.

Зовнішні актори, такі як США, Японія та Сінгапур, також відіграватимуть ключову роль у формуванні шляхів порозуміння між сторонами. Якщо США стримають деяких тайванських радикалів, які продовжують провокувати материк, і зрозуміють важливість використання представ-

ників Гоміндану як посередників, то прорив у відносинах між протоками виглядатиме ймовірним. З іншого боку, Японія, швидше за все, почуватиметься некомфортно, у випадку застосування материковою стороною будь-якої сили для вирішення «тайванського питання». Водночас, Сінгапур може відіграти ключову роль не лише в забезпеченні нейтральної платформи для діалогу між коаліцією поміркованих гомінданівців і ДПП, а й у втручання в критичний момент, щоб допомогти досягти мирного врегулювання. З публікацією «Білої книги» на материк рішучість Пекіна врегулювати проблему Тайваню стає очевидною та безсумнівною. Час такого врегулювання, ймовірно, відбудеться в найближчі роки, якщо не десятиліття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Браун Д. Китай і Тайвань: витоки протистояння. *BBC NEWS Україна*. 2 січня 2019. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46740156> (дата звернення 02.06.2023).
2. Браун Д. Китай і Тайвань: просте пояснення суті конфлікту. *BBC NEWS Україна*. 2 серпня 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62396120> (дата звернення 02.06.2023).
3. Гончар Б., Таран М. США – КНР і Тайвань: трикутник взаємодії і суперечностей в 90-і роки ХХ ст. Академія наук вищої школи України. Випуск другий. К.: Хрещатик, 1999. С. 22-31.
4. Заблоцький В. Протистояння двох Китаїв. *Український Тиждень*. 24 лютого 2021. URL: <https://tyzhden.ua/protystoiannia-dvokh-kytaiv/> (дата звернення 05.06.2023).
5. Литвинська-Доба Є.О. Концептуальні засади зовнішньополітичного курсу Китайської Народної Республіки у ХХІ столітті. *Політичне життя*. 2020, №25, С. 93-100.
6. Шевчук О.В., Вовчук Л.А., Погорелова І.С. Зовнішня політика країн АТР (1945-2000-і рр.): навчальний посібник; наук. ред. О. П. Тригуб. Миколаїв :Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. – 292 с.
7. Юрчишин В. Тайвань – не Україна. Разумков центр. 4 серпня 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/taivan-ne-ukraina> (дата звернення 11.06.2023).
8. Cabestan J.-P. Is there a solution to the China-Taiwan Quarrel? July/Agust 2001. Available from: <https://www.sciencespo.fr/ceii/en/content/there-solution-china-taiwan-quarrel> (access date 13/06/2023).
9. Taiwan / Updated scenarios for crisis in 2023 and beyond. *dragonfly news*. 2023. February. Available from: <https://www.dragonflyintelligence.com/news/taiwan-updated-scenarios-for-crisis-in-2023-and-beyond/> (access date 13/06/2023).